

"לא תימצא פירצה בנונותה של החטיבה לבצע כל פעולה – בכל עת, בכל מקום ובכל קצב שיזרש" (אלעזר פלד, מח"ט גולני)¹

מבצע "חרגול" – הפשיטה על תאופיק

רקע

המאבק על זכויות העיבוד והמרעה באזור המפורז הדרומי, מול תל קציר, היו במוקד המתיחות בגבול שהלכה וגאתה החל מסוף חודש דצמבר 1959.

בינואר 1960 לא היה יום ללא אש בגבול, אך למרות חילופי האש הסורים לא הרחיבו את אשם לעבר היישובים. הסורים התעלמו שוב ושוב מאזהרותיה המעורפלות של ישראל.

ב-30 בחודש נצפתה קבוצה של 20 רועים סורים עם סוסים ושוורים יוצאת מהכפר תאופיק ונכנסת לתוך השטח המפורז לעבד חלקות השייכות לקיבוץ תל-קציר. כאשר סיור של גולני, שהחזיק את הגזרה, הגיע אליהם על-מנת לגרשם הוא נתקל באש מאותם 'רועים', שהיו למעשה חיילים סורים במסווה. חייל צה"ל נהרג מאש שנפתחה מתאופיק. למחרת, ה-31 לחודש, מודיע רדיו דמשק כי כוחות צבא סוריה חדרו לאזור המפורז ע"מ להגן על האזרחים הסורים שם. באותו יום נהרג חייל צה"ל נוסף ושניים אחרים נפצעו מאש סורית באזור תאופיק.²

הממשלה התכנסה לדון במצב. תוקפנות הסורים באזור תאופיק נתפסה בישראל, כהפרעה בוטה להרחבה של עיבוד האדמות ופיתוח האזור, פעילות עליה החליטה הממשלה באותה עת, על-מנת "למנוע מסוריה להגיע לכלל שליטה יעילה במקום".³ מרבית השרים גרסו כי הפעם הסורים "עברו את הגבול", תרתי משמע, עם כניסתם המזוינת לתוך השטח המפורז, ולכן אין להסתפק בפשרות בתיווך האו"ם אלא לנקוט בפעולה צבאית במטרה להרתיעם מהפרעה נוספת לפיתוח באזור.⁴ ניתן להניח כי פעולת תגמול ישראלית מול סוריה איפשרה לבן-גוריון לבחון את קע"ם, ולקרוא תגר על מנהיגותו של נאצר בברית.⁵

בן-גוריון הורה "שיכנסו בלילה לתאופיק תחתון ויהרסו המוצב שם, כי נתברר שאין ציבילים" והוא משמש את חיילי הצבא הסורי במסווה של פלאחים.⁶

הכפר תאופיק א-תחתא (התחתון) נמצא כ-1,200 מ' מזרחית לתל-קציר וממוקם בתוך האזור המפורז, למרגלות הרכס המטפס אל הרמה הסורית. הכפר, ובו כ-55 בתי אבן וחמר בנוי משני חלקים עיקריים והוא גודר ובוצר על-ידי הסורים, שבנו בו בונקרים ותעלות קשר. הכפר הוחזק ע"י שתי כיתות של מה"ל סוריות,⁷ והוערך כי יש בו שני מקלעים בינוניים (מק"בים).

כ-120 מ' מעליו ומזרחית לגבול הבינ"ל ישב הכפר **תאופיק א-פוקא** (העליון) שהיה מבוצר אף יותר. על הרכס, באזור הכפר, היו ממוקמים מספר מוצבים סוריים, בהם עמדות לנשק שטוח מסלול בעל טווח ארוך, אשר שלטו באש על כל מרחב הפעולה שלרגליהם. גם הארטילריה

הסורית רוכזה על הרמה באזור פיק (אזור אפיק של ימינו), כאשר הנשק העיקרי שלה היו מרגמות 4.2 אינטש (61 מ"מ). לחת"מ הסורי היו זרקורים שהוצבו על קו הרכס.

המשימה לכיבוש הכפר הוטלה על חטיבת גולני שעשתה בט"ש בצפון. הייתה זו הצהרת אמון בכושרה המבצעי וביכולתה של החטיבה ושל מפקדה.

חטיבת גולני מתל-מוטילה ועד "חרגול"

ההשפלה שספגה החטיבה בתל אל-מוטילה הייתה קשה, אך החטיבה המשיכה לבצע פעילות בטחון שוטף בגבולות, ולאמן ולחנך את מפקדיה ולוחמיה על הערכים ועל נורמות הלחימה שטובעים לוחמי יחידה 101 והצנחנים. הזדמנות ראשונה להוכיח את יכולתם נקרתה ללוחמי גולני בנובמבר 1955, כאשר יצאה חטיבת הצנחנים 202 למבצע "הר געש" – פעולת תגמול נגד מוצבי הצבחה שבאזור ניצנה. בפשיטה משתתף גם גדוד 12 של גולני שכבש את מוצבי ואדי סירם.

שנה אחר כך, במבצע קדש חטיבת גולני כבשה את שער הכניסה לסיני – צומת רפיח, שנחשבה ל"אגוז הקשה ביותר לפיצוח בחצי-האי סיני".⁸ יחד עם חטיבה 27 המשורייתת בפיקודו של חיים בר-לב, הצליחו חיילי גולני, בפיקודו של בנימין גיבלי, לפרוץ את הדרך לאל-עריש לאחר קרב קשה.⁹ חיילי החטיבה זכו למחמאות על גילוי "דבקות במשימה, תושיה ורוח קרב".¹⁰ אחרי המלחמה חל שיפור רב באיכות כוח האדם שהוקצה לחטיבה מקרב המתגייסים, והיחס אליה החל להשתנות, לא מעט הודות למאמציו של יצחק רבין, שהיה אלוף פצ"ן באותם השנים.¹¹

שנתיים אחרי קדש התמנה אלעד פלד למפקד החטיבה.¹² אלעד החליט עם כניסתו לתפקיד המח"ט כי חטיבתו תמיד תהיה בכוננות ותהיה נכונה לבצע כל פעולה שתוטל עליה. המודל שלו לחיקוי היה אריאל (אריק) שרון "שהצליח להשיג פעולות ליחידתו בזכות נכונות ללא-סיג לבצע כל פעולה, ובמשך הזמן בזכות ההישגים והניצחונות שהביא בפעולותיו".¹³

תחת הנהגתו של פלד, כל המרץ של החטיבה הופנה להשגת מטרה זו: נבנה מערך אימונים אינטנסיביים, שכללו סיורים תכופים ומעמיקים להכרת הגבולות והאויבים, אימונים יעודים ביום ובלילה בכל צורות הקרב, כאשר לקחי פעולות התגמול נלמדים ומוטמעים באימוני החטיבה. במקביל לאימונים פלד החזיק רמת כוננות גבוהה ביותר ושמר על יכולת לכנס את יחידות החטיבה הפרוסות בכל קצוות הארץ, בכל עת ובמהירות מרבית.

רוחו של המפקד שרתה על כל חיילי החטיבה, ו"ההחלטה להיות ראשונים לביצוע הייתה לנכס אישי של כל לוחם בחטיבה".¹⁴

לאחר התלבטות במטכ"ל ולחץ רב שהפעיל פלד, מחליט חיים לסקוב, הרמטכ"ל, ב-31 בינואר 1960 בשעה 11:00 להטיל את המשימה של פשיטת התגמול הראשונה שלאחר קדש על חטיבת גולני.

פלד קבע את מועד הפשיטה לחצות של אותו יום. זהו אומנם סיכון, אולם פלד היה נחוש שלא להחמיץ את ההזדמנות להוכיח קבל עם ועדה כי חטיבתו מוכנה לכל משימה. מוטה גור, שניתח את הפשיטה על תאופיק ואת החלטתו זו של פלד, אמר כי "הסיכון שלקח עליו מפקד החטיבה היה גדול – אולם מחושב. רק האמון הרב שרכש לחיילים הסרים לפקודתו יכול היה להביאו לקבלת החלטה כזו".¹⁵ ואמנם, תוך כמה שעות נמצאו כוחות החטיבה במקומותיהם המיועדים מוכנים ליציאה. ההתלהבות שאחזה בלוחמי גולני הייתה גדולה, חיילים ומפקדים שהיו בחופשה ובתפקידים אחרים, ושמעו על המבצע מיהרו להתייצב בחטיבה ע"מ לא להחמיץ את הפעולה.

התכנון החטיבתי של "חרגול"

בשעה 11:00 עם קבלת המשימה נתן המח"ט פקודת התראה למפקדת החטיבה. לרשותם עמדו בדיוק שתיים עשרה שעות עד תחילת התנועה ליעדים. פלד קבע תצפית מפקדים בשעה 14:00 מתל-קציר, והורה להביא לשם את כל מפקדי יחידות החטיבה, גם כאלו שעדיין לא ניתן להם תפקיד מוגדר, ע"מ שיספיקו לראות את גזרת הפעולה באור יום. פלד שרטט את תוכנית הפעולה על תצ"א במפקדתו, וקיים בתצפית קבוצת פקודות חטיבתית קצרה. פלד לא חשש במיוחד מהתנגדות עיקשת מהכפר עצמו, אלא מהאש הסורית ממוצבי הסביבה ומהגעת תגבורות, ולכן נקבע בתוכנית כוח אחד שיכבוש את הכפר ומספר כוחות אשר תפקידם היה לאבטח ולבודד את אזור הפעולה, וכן כוחות משוריינים שיהיו 'בסיסי אש' כנגד מקורות הירי שטוח המסלול הסורי.

פלד מחלק את חטיבתו לשמונה כוחות משנה:

כוח א' – פלוגה המ"כים החטיבתית, בפיקודו של סרן יהודה אשנפלד-גולן מתוגברת במחלקה רביעית מפלוגת הסיור החטיבתית בפיקוד סגן דיגלי. תפקיד הכוח לכבוש את הכפר ולאבטח את החבלנים בשעת עבודתם.¹⁶ לאחר הפעולה קבע המח"ט כי "הרכבו של כוח א' היה גדול מידי בהתחשב במשימה ובידיעות על האויב וקיבול חפירות-הקשר והעמדות שביעד".¹⁷

כוח ב' – מחלקה בפיקוד מ"פ, רס"ן יוסף קסטל, שתפקידה להשמיד עמדת מק"ב על גבעה החולשת על הכפר מצפון-מערב, להציב חסימה באזור זה בין הכפר התחתון לעליון ולבודד את גזרת הפעולה.

כוח ג' - מחלקה מפלוגתו של קסטל, שתציב חסימה צפון-מערבית לכפר ותבודד את גזרת הפעולה.

כוח ד' - מחלקה בת 27 לוחמים בפיקוד מ"פ, סגן אורי כהן, שתציב חסימה דרום-מזרחית לכפר ותבודד את גזרת הפעולה.

כוח ה' - מחלקה בפיקוד מ"פ, סגן אמיר דרורי, שתציב חסימה דרום-מזרחית לכפר ותבודד את גזרת הפעולה.

כוח ו' – מחלקת הנדסה, הכוללת 6 קצינים בפיקוד מ"פ, ע"ג 11 זחל"מים, שתפקידה לפוצץ את בתי הכפר. על כוח זה פיקד הסמח"ט (כמו גם על כוח ז').

כוח ז' – פלוגה שתפקידה לעזור לחבלנים בנשיאת החני"מ ו"חלוקתו" בין בתי הכפר.

כוח ח' – מחלקת טנקים שתפקידה לחפות על כוחות גולני על-ידי "שיתוק עמדות המק"ב, התול"רים, הבונקרים בכינון ישיר".¹⁸

בנוסף לכך ריכז המטכ"ל סיוע ארטילרי בסד"כ גדודי מוגבר, שכלל שתי סוללות תותחי 155 מ"מ, סוללת 25 פאונד, סוללת מרגמות 120 מ"מ וסוללת זרקורי חת"מ.

בתום הפקודה והתצפית שלח המח"ט את הכוחות להכנותיהם, בעוד הוא, ק.האג"מ, קצין הסיוע הארטילרי ומ"מ הטנקים מבצעים תצפית נוספת מחוסן לזיהוי נוסף של הגזרה ולקביעת המטרות לחיפוי. במקביל פעל הסמח"ט, שלמה (ציץ') להט, בתיאום ההכנות המנהלתיות הרבות: השגת אמצעי הובלה לכוחות, ריכוזם וארגונם בשטחי הכינוס באזור תל-קציר, השגת תוספת אמל"ח (בדגש על החני"מ לפיצוץ הבתים), הכנסת סוללות הארטילריה לעמדותיהם וכו'. לאחר אישור תוכניות אצל אלוף פיקוד צפון, מאיר זורע, קיים פלד בשעה 18:30 קבוצת פקודות שנייה (קפ"ק III), בה הוצגו בפניו התוכניות של מפקדי הכוחות.

כוח א' היה הכוח המובחר ביותר של החטיבה – פלוגת המ"כים החטיבתית, שהסגל שלה וחייליה היו הוותיקים ביותר. סרן יהודה אשנפלד-גולן, מפקד הכוח, הספיק להביא את קציני פלוגתו לתצפית, כאשר הסמ"פ מאחור ארגן את פלוגתו. הוא קבע כי מחלקה אחת תפרוץ אל הכפר, שתי מחלקות נוספות יטהרו את תעלות הלחימה, הבונקרים והבתים והמחלקה הרביעית תהיה בעתודה. הוא הספיק להעביר גם תדריך קצר על שולחן חול לחיילי פלוגתו.

מפקד כוח ו', מ"פ ההנדסה, שלא היה שייך לחטיבה, העריך כי יידרש לו שלושה טון חני"מ למשימתו. כמו כן ברור היה לו כי עליו לפוצץ את כל הבתים בפיצוץ אחד מרכזי, מכיוון שכל שיטה אחרת (פיצוץ כל קבוצת בתים בנפרד) למרות היותה פשוטה יותר ובטוחה יותר, עלולה לגרום לסורים להגיב באש ארטילרית קשה, שיכולה למנוע ממנו לעמוד במשימתו – מחיקת הכפר. חטיבת גולני פעלה במרוץ נגד השעון להביא לחבלנים את החני"מ, ובשעה 18:45 קיבל לידיו המ"פ את החומר והחל בהכנתו. בשעה 22:30 החבלנים עדיין לא סיימו את עבודתם והספיקו להכין רק כ-70% מהמטענים. ע"מ לקצר את זמן ההכנות לפיצוץ בתי הכפר לשעתיים בלבד, מפקד כוח ו' קיבל פלוגת חיילי גולני כ"סבלים", שתפקידם לעזור לו לפזר את החני"מ הרב

ולמתוח 4,000 מ' של פתיל רועם להפעלתו. לצורך הבאת כמות גדולה זו של חומר נפץ תוכננה ההגעה ליעד להיות רכובה ע"ג זחל"מים, עם גמר כיבושו ע"י כוח א'. פלוגת ה"סבלים", כוח ז', תוכננה להגיע ברגל אל היעד ושם לחבור לזחל"מים. זו הייתה להם הפעם הראשונה שהם התעסקו עם חומרי חבלה ובקרבת החיילים היה חשש גדול מעיסוק בהם תחת אש. מ"פ ההנדסה הספיק לצוות את כוחו יחד עם חיילי הפלוגה לארבעה צוותי משימה בפיקוד קציניו, ונתן תדריך משותף על אופן חלוקת והנחת החנ"מ.

מפקד מחלקת הטנקים יחד עם ארבעת המט"קים שלו¹⁹ הספיקו לסמן באור יום את דרכי הגישה לעמדות, וכל אחד מעמדתו הכין כרטיס טווחים. עם רדת החשיכה נע כל טנק להתמקם בעמדת החיפוי שלו.

בשעה 23:15 דיווח אחרון הכוחות כי הוא נמצא בשטחי הכינוס. חמש דקות לאחר מכן הורה המח"ט לכוחות החסימה לצאת למשימתם. בשעה 23:27 גם מפקד כוח א' קיבל פקודת תזוזה.

ביצוע פעולת התגמול

כוח א' נע ליעדו ומגיע לגדר המקיפה את הכפר מבלי להתגלות. המ"פ, סרן יהודה אשנפלד-גולן, החליט על פריצה שקטה ושימוש במגזרי תיל במקום "בונגלורים". תוך כדי חיתוך נשמעו צרורות מנשק אוטומטי. המ"פ זיהה שהאש אינה מכוונת אליו ופוקד על המשך חיתוך הגדר השקט. המחלקות נכנסו לכפר וגילו כי הוא ריק מאויב. בשעה 00:48 דיווח אשנפלד-גולן למח"ט כי היעד בידו.

גם התנועה ליעד של כוח ב', עמדת המק"ב, התרחשה ללא תקלות. אולם, בהתקרבו לעמדה הבחין מפקד הכוח, רס"ן יוסף קסטל, שצפה במשקפת בטור שצעד בניצב אליו. הכוח צמצם טווחים בתנועה חרישית עד למרחק של 30 מטר ואז הסתער באש על הטור. חמש דמויות נפלו, והיתר ברחו מזרחה לכיוון תאופיק א-פוקא. הכוח המשיך בהסתערותו וכבש את עמדת המק"ב, שאף היא ריקה מאויב. בעמדה התגלה גם תול"ר.

לפתע מתוך החשיכה התקרבה דמות לעמדה וגרמה לחשש כי זהו חייל מכוח ג' השכן שאבד בשטח. במרחק 15 מ' מבחינה הדמות כי משהו כנראה אינו כשורה, היא נעצרה וקראה "יא, חסן!". צרור של תמ"ק עוזי הבהיר לסורי את טעותו הפטאלית, והוא צנח.²⁰

אולם לא הכול הלך חלק – הכוחות הפועלים לבידוד הכפר מדרומו נתקלו בהתנגדות. כוח ד', בפיקוד סגן אורי כהן, עבר את מוצבי ה"איקסים" הישראליים ולאחר חצי שעה של הליכה הגיע למרחק של עשרה מטרים ממוצב ה"אצבעות" הסורי הנטוש, לפי דוחות פיקוד צפון. רעש חשוד נשמע מהמוצב. חוליית החוד המשיכה להתקדם ולפתע נפתחה עליה אש אוטומטית כבדה מתוך המוצב. מפקד החוליה נהרג. חיילי החוליה השיבו באש. סגן מפקד החוליה, התרומם לזרוק רימון ונהרג אף הוא. יתרת החיילים, חלקם פצועים, נשארו מרותקים לקרקע חסרי יכולת להתקדם, והשיבו באש לעבר המוצב.²¹

קריאתו של מפקד הכוח לחיילי חוליית החוד להמשיך ולהסתער אינה זוכה למענה. הוא החליט להסתער על המוצב באיגוף ימני. תוך כדי תנועה הוא הבחין בערוץ שעולה לעורפו של מוצב ה"אצבעות", והחליט לשנות את כיוון הסתערותו – הוא נכנס לערוץ כשהוא רץ מוסתר מהמוצב, המרוכז בחוליית החוד שלפניו.

תו"כ ריצתו נפתחה עליו אש של מקלע ממוצב "הבונקר" הסורי על הרכס בטווח של כ-350 מ'. הוא התעלם מהאש שאינה יעילה והמשיך בריצתו עד שהוא הגיע לעורפו של המוצב. כשהוא נמצא כ-20 מ' במדרון מעל המוצב הוא יצא להסתערות, כפי שדיווח בתחקיר שלאחר הקרב: "נתתי פקודה 'אחרי, הסתער!' וזינקתי לעבר העמדות. בטווח של 10 מ' בקירוב מהעמדות פתחתי באש וזרקנו 4-5 רימונים, וזינקנו לתוך חפירות הקשר... כנראה שהסורים הופתעו ולא היו מוכנים לכך, כי כל תשומת-לבם הייתה מופנית לאש של חוליית החוד. הם נעלמו כהרף עין במורד והשאירו אחריהם שני הרוגים... שני רובים סובייטים קלאציניקוב ומק"ב סובייטי על אופנים גוריאנוב 7.62 מ"מ".²²

מייד עם כיבוש המוצב אורי יצא להצבת החסימה על השביל המקשר בין הכפר העליון לתחתון. לחסימה התקרבו שישה דמויות. אורי, שחשש כי אלו אינם חיילי אויב, קרא להם להזדהות. התברר כי זוהי כיתה מכוח ה', שאיבדה את דרכה בעת ההיתקלות במוצב ה"אצבעות". במקביל שלח אורי את סגנו עם עוד שני חיילים לפנות את פצועי וחללי חוליית החוד לנקודת האיסוף במוצב ה"איקס" הצפוני.

החסימה הדרומית השנייה, כוח ה' בפיקודו של סגן אמיר דרורי²³ נע אחרי כוח ד'. כאשר נתקל כוח ד' במוצב ה"אצבעות", אמיר דרורי לא התעכב. הוא איגף את מוצב ה"אצבעות" מצפון והמשיך בריצה למקום החסימה שלו. בתנועתו הוא נתקל בשני דמויות. שוב עלתה הדילמה האם מדובר בחיילי גולני מכוח שכן. דרורי נצר את האש והתקרב לעבר הדמויות עד שהוא נכח כי אלו חיילים סורים הבורחים מזרחה. יחד עם חוליית החוד שלו דרורי פגע בשניהם והם נפלו. אש נפתחה על הכוח מהכפר. דרורי הגיע לנקודת החסימה המתוכננת, אך מצא אותה חשופה לאש האויב מבלי אפשרות למחסה. הוא התקדם בריצה עוד מזרחה לכיוון תאופיק העליונה, והתמקם במרחק של כ-65 מ' בלבד מהכפר. בשלב זה הוא גילה את חסרונם של שישה מאנשיו, אולם עד מהרה הוא קיבל דיווח ממפקד כוח ד' כי ששת החיילים אצלו.

כאשר החלו הטנקים של כוח ח' לנהל אש עם עמדות המקלעים בבונקרים של הכפר, חשש דרורי מפגיעה שלהם בשוגג בחייליו, והוא חזר למקום החסימה שנקבע מראש.

חמש דקות אחר חצות התחיל טור הזחל"מים לנוע ללא אורות ע"מ להתמקם באזור מוצבי ה"איקסים". התנועה הייתה איטית והנהגים אינם מיומנים. בנגמ"ש הראשון ישב המ"פ יחד עם הסמח"ט, שלמה (ציץ') להט. לפני זחל"ם הפיקוד נע קצין ברגל וניווט את השדרה. בשעה 00:48 קיבל הכוח אישור מהמח"ט לנוע לכפר. שתי דקות אח"כ זרקור סורי מאזור תאופיק א-פוקא האיר את הכוח, ואש ארטילרית ירדה מסביבו על מוצבי ה"איקסים". הסמח"ט הורה לכוח הטנקים לשתק את הזרקור. בטווח של 2,500 ביצע כל המחלקה ירי מרוכז של פגזי נפיץ, וכעבור דקה חזר טור הזחל"מים לנוע באפלה.

ציץ', שנאש מיכולת הנהיגה הלקויה של נהגו, הורה לקצין שהוביל את השדרה ברגל לתפוס את ההגה בזחל"ם הפיקוד. התנועה בוואדי הנסתר מהרכס הייתה קשה ואיטית, ולכן נתן ציץ' פקודה להדליק אורות ולנוע במהירות הרבה ביותר לעבר הכפר, כאשר ירי הארטילריה הסורית החריש את הרעש שהקימו בתנועתם. ההגעה המהירה לכפר היתה שיקול חשוב, שכן מרגע הגעתם אליו ציפה לכוח עוד כשעתיים של עבודה בהכנתו לפיצוץ. עם הגעת הטור לכפר ויציאתו מהוואדי הנסתר גילו הסורים את הכוח והורידו עליו אש ארטילרית. לא עבר זמן רב ושני מקלעים מתאופיק א-פוקא, ממוצבי "הבונקר" ו"הכיפה", גם פתחו עליהם באש. פלוגת "הסבלים", כוח ז', שהמתינה להם בנקודת החבירה נפוצה לכל עבר בחפשה מחסה. ציץ' השתלט על המהומה, קבע בו במקום ציוותי משימה חדשים ושלח את החבלנים עם "הסבלים" למשימתם.

האש הסורית המשיכה ללוות את הכוחות, ופגז סורי פגע ישירות באחד החבלנים וריטש אותו לחלוטין. העבודה התעכבה כאשר מידי פעם "הסבלים" זורקים את המטענים בזמן שהונחתה עליהם אש שטוחת מסלול ותלולת מסלול".²⁴

מחלקת הטנקים, שזיהתה את רשפי האש של המק"בים הצליחה, בתנאי תאורה לא משובחים במיוחד, לשתק את האש הסורית. כעבור 10 דקות נפתחה שוב אש מהמקלע במוצב "הבונקר". "העסקתי את המטרה במשך שתי דקות ביריית-תותחים מחלקתית, והאש שותקה עד לסוף המבצע", דיווח מ"מ הטנקים בתחקיר החטיבת.²⁵

מ"פ הנדסה זירז את הכוחות והקדים בחצי שעה את הזמן המתוכנן לפיצוץ הכפר. בשעה 03:00 יוצאו כוח א' וכוח ז' את הכפר לעבר תל-קציר, ובשעה 03:15 אישר הסמח"ט למ"פ ההנדסה לפוצץ את הכפר. חמש דקות לאחר מכן "פטריית ענק של עשן ואש מכסה את השמים".²⁶ מ"פ הנדסה חזר לכפר עם קציניו, גילה כמה בתים שעדיין עומדים על תילם, ולקח מהזחל"ם שלו מטענים רזרביים והספיק לפוצץ עוד שני בתים. בשעה 03:50 התקפל הכוח מהכפר.

במקביל ליציאת חיילים מהכפר, קיבלו החסימות בשעה 02:53 פקודה מהמח"ט להתקפל. כוח ב', בגבעת המק"ב הסמוכה לכפר, שלא הוטרד במשך השעתיים ששהה במוצב, אסף את השלל, חובר לכוח ג' ומתחיל להתקפל. רק בדרך חזרה גילה המ"פ שרק המקלע נלקח וכי התול"ר הושאר על כנו שלם ותקין. מכיוון שהפיצוץ של הכפר קרב, אין הוא יכול לחזור למוצב לחבל בתול"ר.

החסימות הדרומיות מתקפלות במקביל, כשהן אספו את השלל ממוצב "האצבעות". ובשעה 04:00 נכנסה לתוקפה הפסקת אש.

במשך כל זמן הביצוע השיבה הארטילריה של צה"ל אש נגד הסוללות הסוריות (אש נ"ס) באזור תאופיק א-פוקא, שהפגיו גם את קיבוץ תל-קציר.

תוצאות הקרב ולקחיו במישור הטקטי והמדיני

המשימה שהוטלה על חטיבת גולני בוצעה. החטיבה מחקה את הכפר תאופיק מעל פני האדמה ולקחה נשק שלל. ביצוע המשימה עלה לחטיבה בשלושה הרוגים ו-17 פצועים. הסורים הודיעו על תשעה הרוגים ו-15 פצועים.²⁷

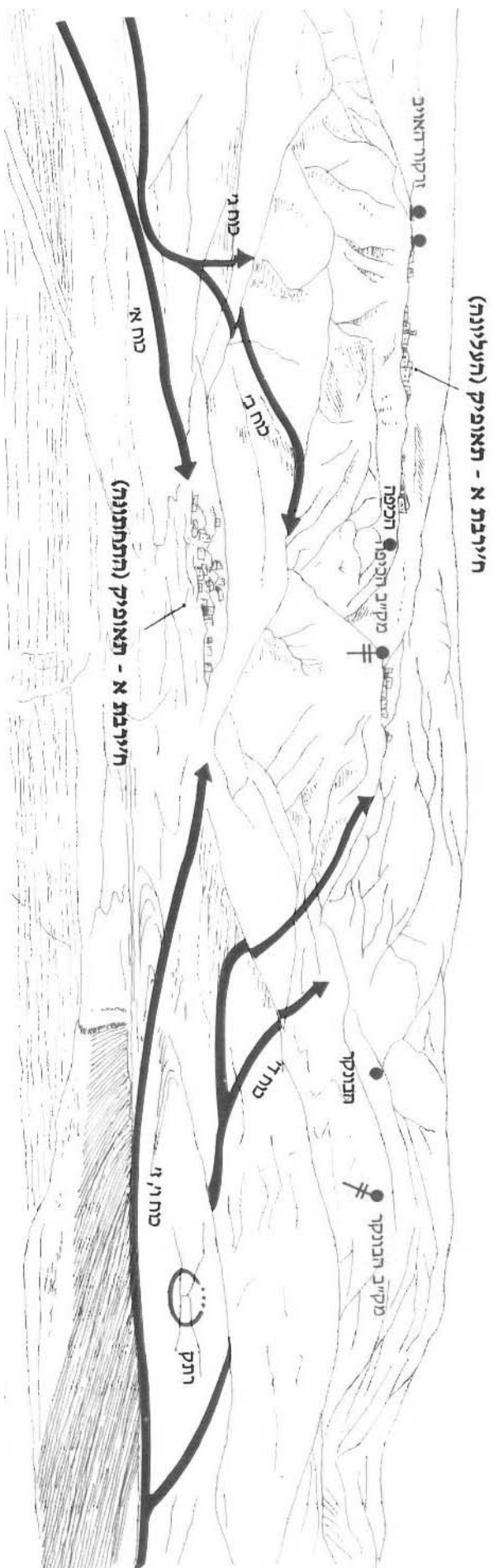
המעורבות של ברה"מ במדינות ערב, התבססה גם על סיוע צבאי והכנסת דוקטרינות וכן נשק חדש לזירה. נשק השלל הרוסי שלקחה החטיבה, רובי קלאציניקוב ומקלעי גוריאנוב, היו חדשים לצה"ל, והחלו להיקלט בסוריה החל מ-1959, והיו בשלבי קליטה ראשונים בצבא. הסורים הציגו בכלי התקשורת שלהם את הפשיטה על תאופיק ככישלון של צה"ל.

הרמטכ"ל, חיים לסקוב, ציין לשבח את מפקדי החסימות הדרומיות, סגן אורי כהן וסגן אמיר דרורי על גילויי תושייה ומנהיגות בקרב. החטיבה צברה ניסיון מבצעי חשוב, "שמה של גולני החל מהלך לפניה",²⁸ ו"על-כך זכתה חטיבת גולני בפרס, אילו צופה כל יחידה לוחמת – **הוטלו עליה משימות קרב נוספות**".²⁹ ואכן, כעבור שנתיים, תוטל על החטיבה המשימה הקרבית הגדולה ביותר מאז קדש.

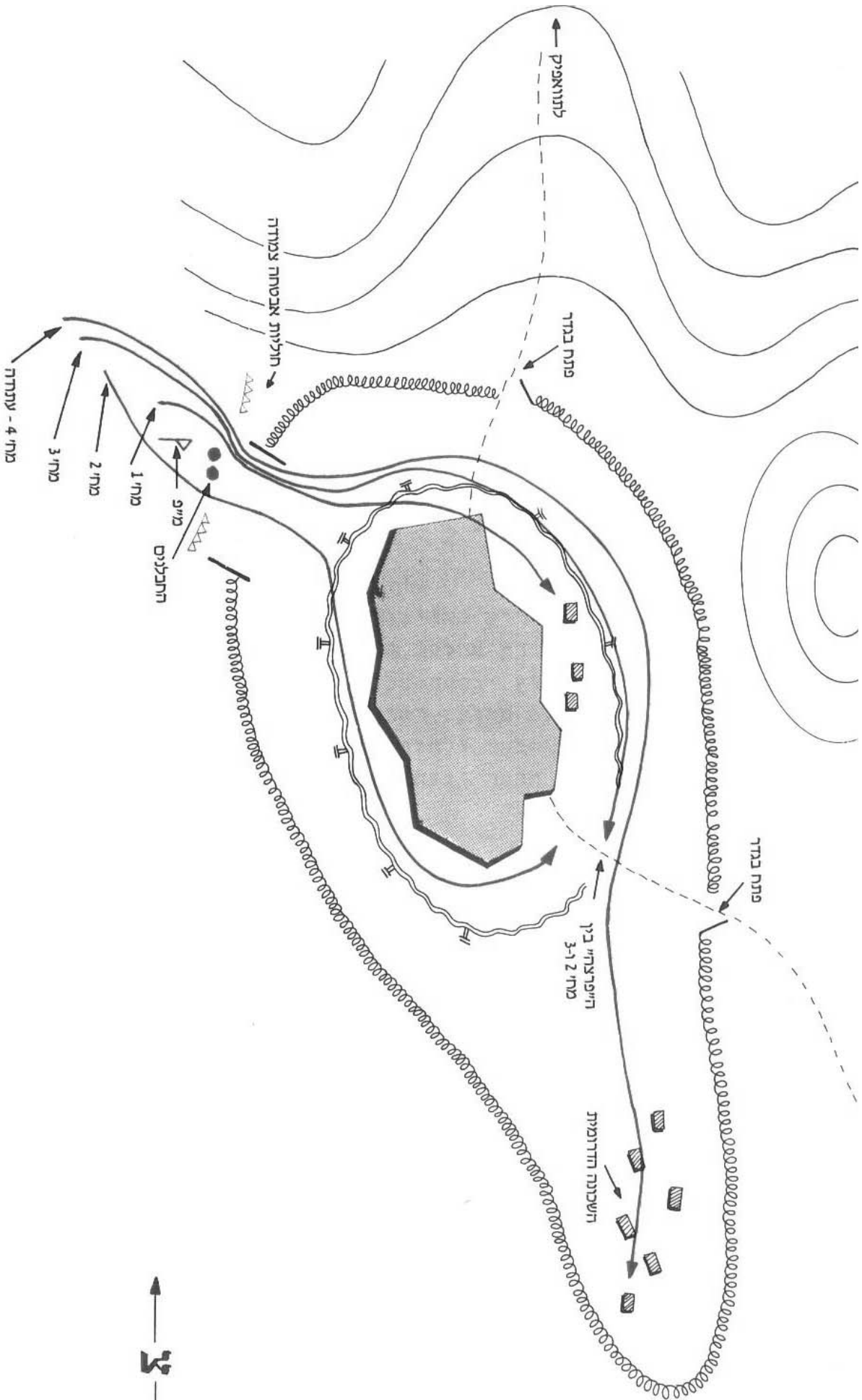
הפעולה בתאופיק השיגה את מטרתה, כדברי ראש אג"מ, יצחק רבין, והביאה לשקט בשטח המפורז הדרומי.³⁰ אולם, פעולת התגמול החלה לגלגל כדור שלג אזורי, דבר לא חדש במזרח התיכון בו "מאורעות מתחילים להתגלגל בהיקף ובעוצמה המוציאים אותם מכלל שליטתם של הערבים".³¹

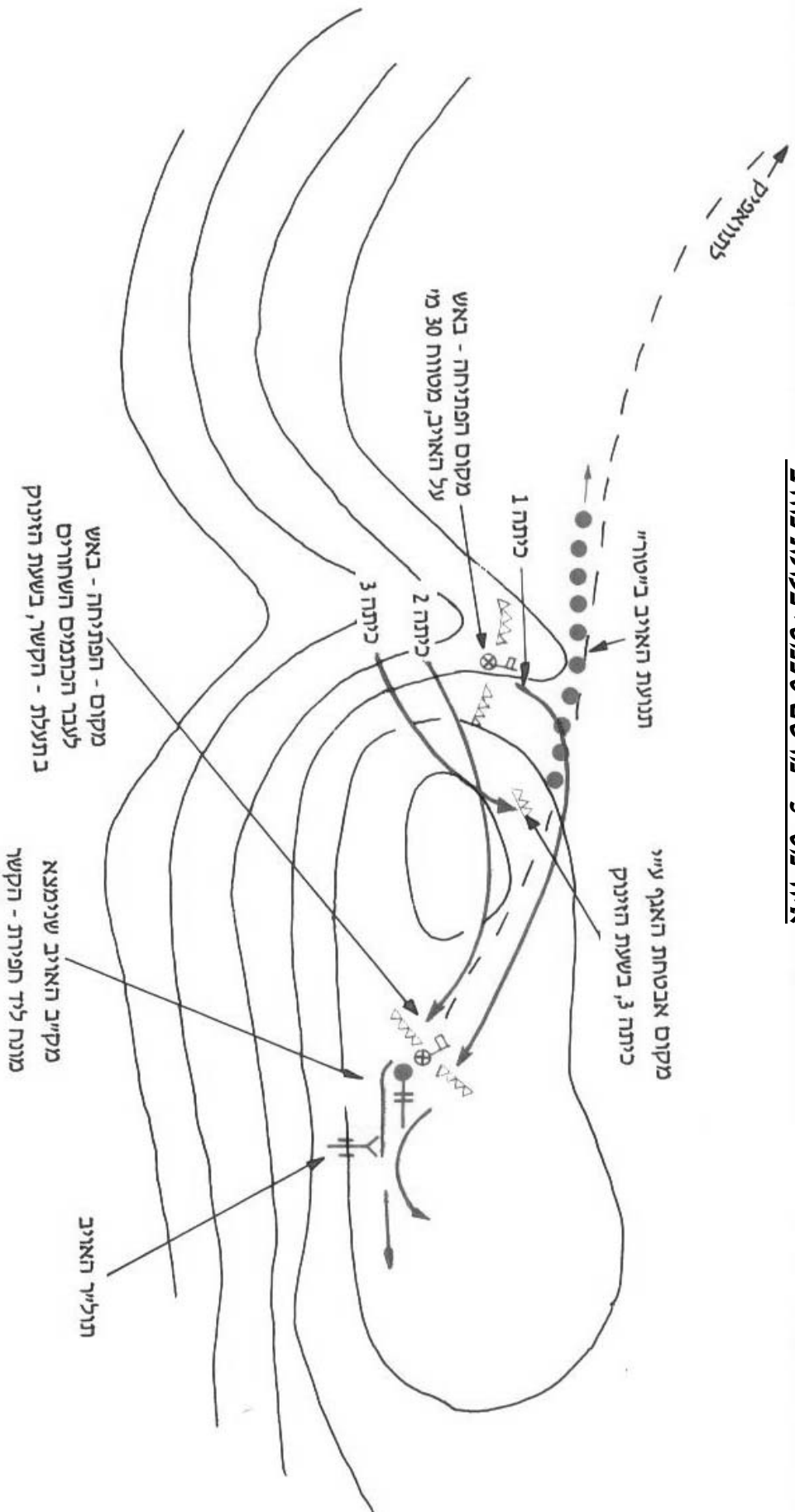
אזור מס' 3 - מבצע "חרמול" - מרשם סכמטי בליי

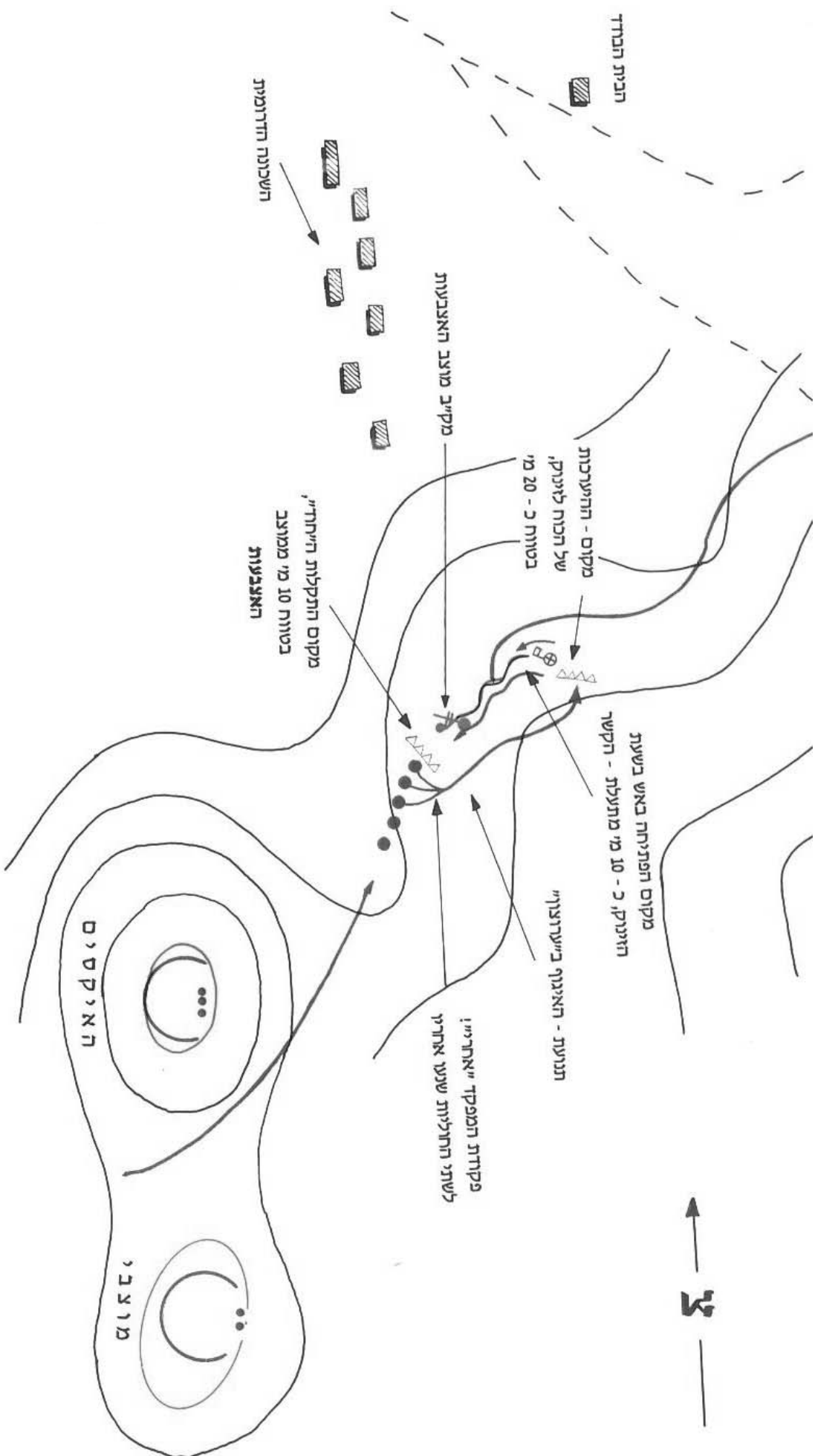
איור מס' 4 - מרשם סכמטי פעולת כוח א'

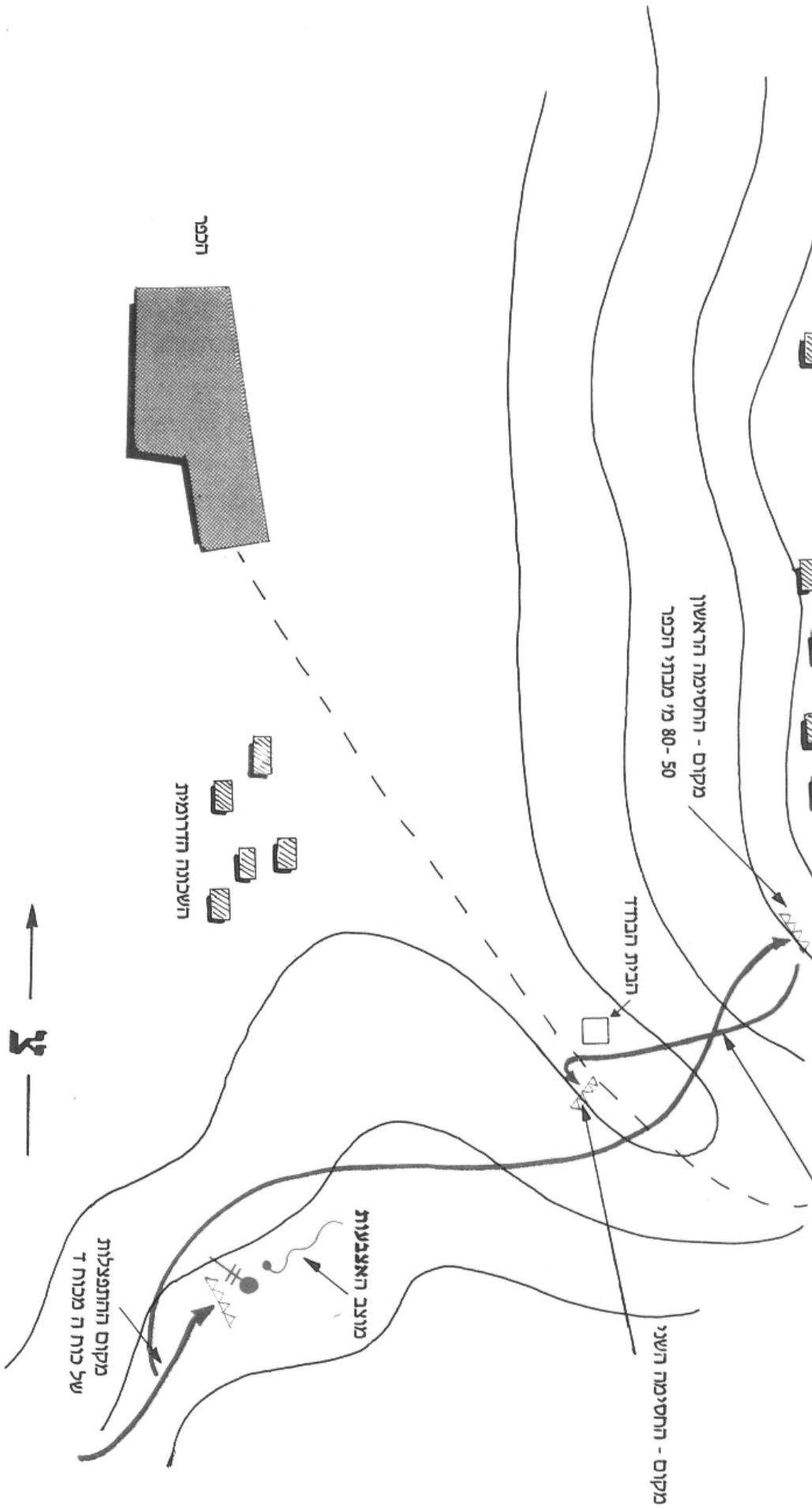

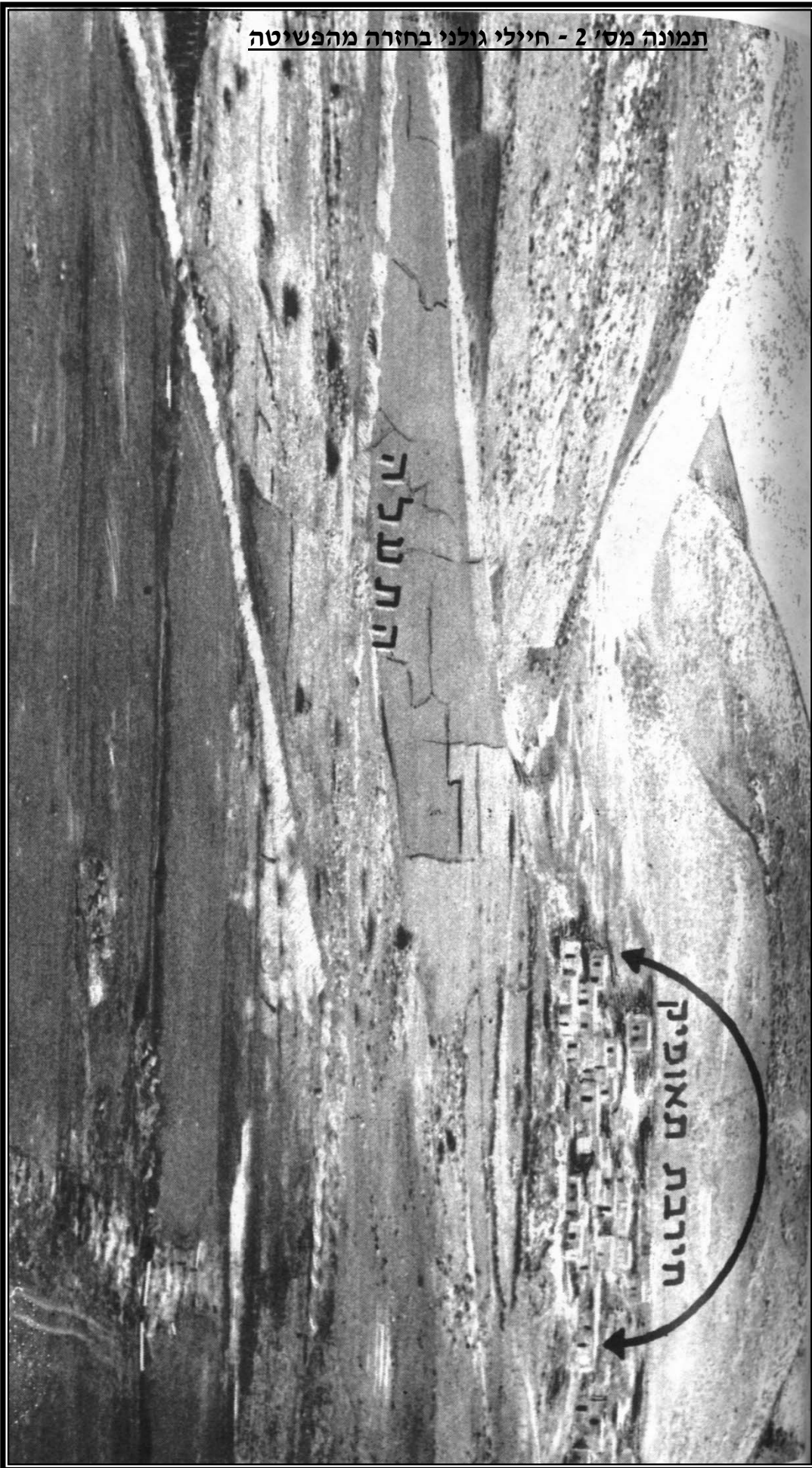
איור מס' 5 - מרשם סכמטי פעולת כוח ב'

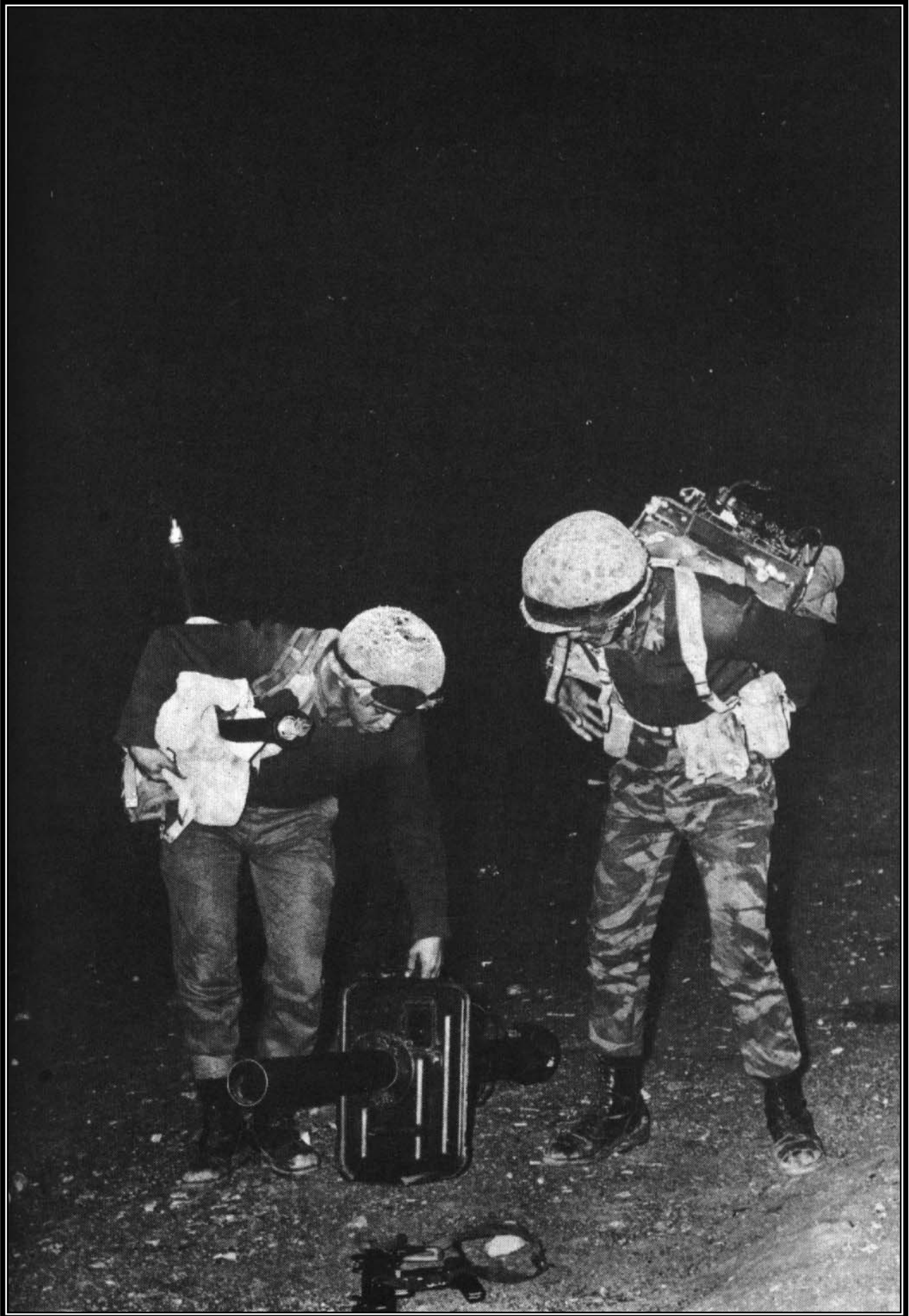
איור מס' 7 - מרשם סכמטי פעולת כוח ה' איור מס' 6 - מבצע "חרגול" - מרשם סכמטי פעולת כוח ד'

תמונה מס' 1 - תאופיק א-תחתא

תמונה מס' 3 - אלעד פלד מח"ט גולני

-
- ¹ גור, 1966, עמ' 19.
  - ² בטלהיים, 1982, עמ' 55.
  - ³ מעוז, 1996, עמ' 70.
  - ⁴ אבנרי, ללא תאריך, עמ' 262.
  - ⁵ מעוז, 1996, עמ' 70.
  - ⁶ כהן, 1992, עמ' 30.
  - ⁷ המשמר הלאומי (מה"ל) הסורי מבוסס על חיילים משוחררים מסדיר תושבי האזור, אשר אורגנו ככוח צבאי למחצה באזור המוצבים הקדמיים שבחזית וסופח לחטיבות החי"ר. מבצע "סנונית" עמ' 9.
  - ⁸ זיו וגלזר, 1998, עמ' 218.
  - ⁹ יש לזכור כי במלחמה זו לא כל התקפות הרגלים עלו יפה. למעט הקרב ההרואי, העקוב מדם והמפורסם של חטיבת הצנחנים במתלה, התקשה צה"ל בגזרה המרכזית - חטיבת חי"ר 10 לא עמדה במשימתה בכיבוש מתחמי אום כתף והמח"ט שלה הודח לאחר ניסיון ההתקפה הכושל השני, והוחלף באחר, שגם לא עמד במשימה. זיו וגלזר, 1998, עמ' 218.
  - ¹⁰ הר-לב, 1991, עמ' 58.
  - ¹¹ שיף והבר, 1976, עמ' 111.
  - ¹² לימים אלוף בצה"ל ומפקד אוגדה 36 הכובשת את צפון השומרון ורמה"ג במלחמת ששת הימים.
  - ¹³ גור, 1966, עמ' 19.
  - ¹⁴ גור, 1966, עמ' 19.
  - ¹⁵ גור, 1966, עמ' 19.
  - ¹⁶ הר-לב, 1990, עמ' 214.
  - ¹⁷ פשיטת לילה "חרגול" (תופיק), עמ' 4.
  - ¹⁸ פשיטת לילה "חרגול" (תופיק), עמ' 2.
  - ¹⁹ בתקופה זו, שאחרי קדש, אורגנו פלוגות השריון על 3 מחלקות בנות 5 טנקים בכל אחת. בסה"כ 17 טנקים בפלוגה, כולל טנק המ"פ וסגנו. לאחר מלחמת ששת הימים עברו מחלקות הטנקים למבנה משולש ולפלוגות בנות 11 טנקים.
  - ²⁰ פשיטת לילה "חרגול" (תופיק), עמ' 12.
  - ²¹ בטלהיים, 1982, עמ' 57.
  - ²² פשיטת לילה "חרגול" (תופיק), עמ' 16.
  - ²³ לימים מח"ט גולני במלחמת יוה"כ.
  - ²⁴ פשיטת לילה "חרגול" (תופיק), עמ' 29.
  - ²⁵ פשיטת לילה "חרגול" (תופיק), עמ' 30.
  - ²⁶ אבנרי, ללא תאריך, עמ' 265.
  - ²⁷ הר-לב, 1990, עמ' 214.
  - ²⁸ שיף והבר, 1976, עמ' 112.
  - ²⁹ גור, 1966, עמ' 23. ההדגשה במקור.
  - ³⁰ רבין, 1979, עמ' 106.
  - ³¹ רבין, 1979, עמ' 106.